

Vidék

Magazin

Country Magazine

Elszállt élelmiszerárak
Ki fizet a végén?

Vitafort: új világ kezdődik
Interjú Kulik Zoltán vezérigazgatóval

Földünk jövője a tét
Agatics Roland: hulladékgazdálkodás

Szentendrei kenusok
Interjú Pétervári Pál vezetőedzővel

„Jó korban, jó
helyen születtem”

Interjú Fekete Balázssal

XII. évfolyam I. 2022. tavasz • www.videkmagazin.hu
Ára: 2200 Ft | Előfizetőknek: 2000 Ft | Külföldön: 8 €, 36 Lei, 840 Dinar

„Jó korban, jó helyen születtem...”

Csaknem három évtizede indult útjára Magyarország ma már legnagyobb állattenyésztési seregszemléje, igaz, akkor még csak régiós szinten. A fejlődés később látványos volt, ahogyan a kiállítás sikere is. Fekete Balázssal, a Hód-Mezőgazda Zrt. állattenyésztési és kiállítási igazgatójával, a magyar állattenyésztés doyenjével a kiállítás mellett a magyar mezőgazdaságról, többszöri átalakulásáról is mindebben személyes érintettségéről is beszélgettünk.

Írta: Tóth László Levente

– Idestova negyven éve dolgozik a Hód-Mezőgazda Zrt.-nél, pontosabban az itteni munkát még a cég jogelődjének számító, egykori állami gazdaságnál kezdte. Visszatekintene arra, hogyan indult el annak idején az Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napok Szakkiállítás és Vásár?

– Azt nem lehet mondani, hogy a semmiből nőtt ki a földből, mert Magyarországon több mint száz éve vannak mezőgazdasági kiállítások. Ezeket OMÉK-nak (mai nevén: Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásár – a szerk.) vagy ilyen-olyan mezőgazdasági kiállításnak nevezték, de ritkán rendezték meg. Általában kettő-három, de inkább négy-ötvenként. Országos kiállítás pedig egy létezett, ami zömében mezőgazdasági volt, de előfordult, hogy mezőgazdasági-élelmiszeripari tematikával rendezték meg. Ezek a kiállítások jók voltak, emlékszem rá, hogy a 60-as, 70-es években a termelőszövetkezetekből, azaz a téeszektől

buszokkal vitték a téesz tagokat, a vidéki embereket ezekre a kiállításokra. Ezeket ugyanis mind Budapesten, a mai Hungexpo területén rendezték. Az ilyen alkalmak tehát nagyon nagy események voltak, de ritkán tartották őket úgy, hogy a teljes mezőgazdaságot megpróbálták velük átfogni. Később, a 90-es években már az ország más területeken élő szakembereinek, így nekünk is, a Hód-Mezőgazdától, már jobban volt lehetőségük kilátogatni külföldre. Láttuk, hogy milyen szakkiállításokat rendeznek másutt és milyen gyakorisággal. Így jött az ötlet, hogy 1994-ben rendezzünk mi is egy állattenyésztési kiállítást, mert mi első nekifutásra ebben gondolkodtunk. Sőt, nem is országos, hanem csak regionális szinten. E tekintetben szó szerint a nulláról indulva elkezdtük kialakítani a feltételeket is a rendezvényhez, hiszen nem voltak meg akkor az ehhez szükséges épületek, nem volt kiállítási csarnok, stb. 1994 őszére azonban elkészült az első csarnok és az első bemutató pavilon, amiben elhelyeztük a négy fő állatfajt, ez volt a szarvasmarha, a ló, a sertés és a juh. Mindegyikből persze kevesebbet, mint amennyit egy mai kiállításon láthatunk. Az első kiállítás sikeres volt, aztán a tenyésztők, a gazdák támogatták, örültek neki, jöttek és évről-évre fejlesztettük a kiállítási területet és magát a kiállítást is.

– **Mi volt az első neve a kiállításnak?**

– Alföldi Állattenyésztési Napok.

Később, amikor 2004-ben privatizálták a céget, bővült ki és lett Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napok. Akkor már bevontuk a szántóföldi növénytermesztést és a szántóföldi gépek kiállítását is. Azelőtt is volt valamennyi gép, de állattenyésztő telepi gépek. Ezek mellé vontuk be a szántóföldi növénytermesztés témakörét a vetőmagtól a műtrágyáig, az erőgépekkel, művelő eszközökkel együtt.

– **Aki szakmabéli, ha ellátogat erre az agrár seregszemlére, ami a szakma krémjének a „gyűjtőhelye” is, azt élheti**

át, hogy ilyenkor tulajdonképpen egyfajta „rokonlátogatóba” jön, ahol szeretettel fogadják, amitől aztán egyből otthon is érezheti magát. Hiszen a Vásárhelyi határában évről-évre létrejövő kiállításán hagyományosan rengeteg ismerőssel össze lehet futni, nemcsak üzletet kötni, de barátilag elbeszélgetni is. Mi ennek a vonzerőnek a titka?

– Az a titka, hogy nekünk is nagyon fontosak a látogatóink, azok, akik Vásárhelyről, a környékbeli városból vagy akár az egész országból ellátogatnak hozzánk érdeklődőként, fogyasztóként, családi program keretében. Hozzáteszem, hogy azért elsősorban a szakemberekre fókuszálunk, és az általuk előállított termékeket szeretnénk a fogyasztóknak, a látogatóknak bemutatni. A budapesti OMÉK annyiban más, hogy elsősorban a fogyasztókat

pedig lehetősége van kipróbálni akár a gyakorlatban is, milyen a fejés művelete, de megismerkedhet azzal a folyamattal is, hogy a takarmányból, a fűből hogyan is lesz az a tej, amiből mondjuk otthon a kakaója készül. Mi ezt az egész folyamatot be tudjuk mutatni.

– **Milyen újdonságokat tartogat az idei, 29. Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napok Szakkiállítás és Vásár, május 5-6-7-én?**

– Nem szeretjük a különlegességet hajhászni, nem akarjuk minden alkalommal megújítani a kiállítást, mert a vásárhelyi kiállításnak a különlegessége talán éppen az, hogy ragaszkodunk az alapelvekhez, amit 29 évvel ezelőtt elképzeltünk. Ahhoz, hogy ez a rendezvény kizárólag a szakmáról szóljon. Ennek jegyében nem engedünk ide

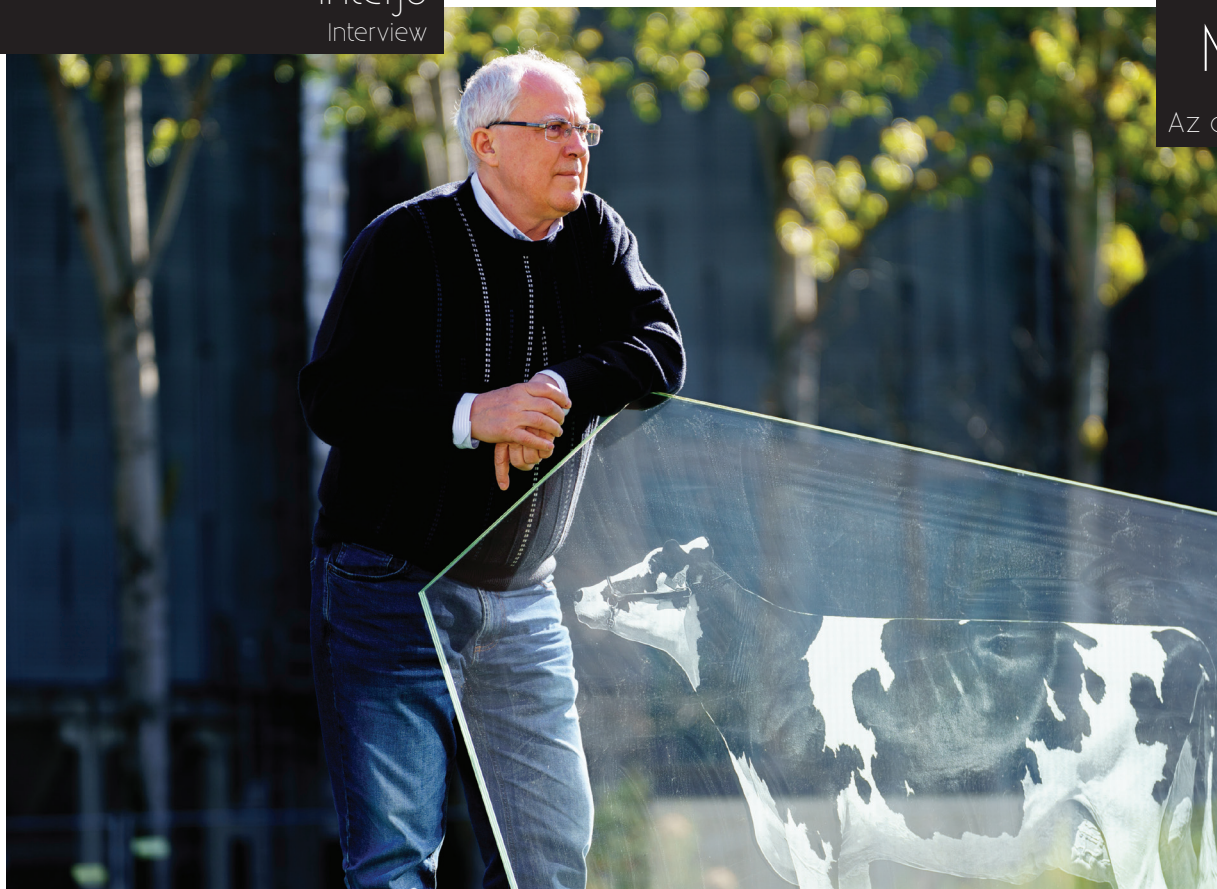
„MI ELSŐSORBAN OLYAN SZAKMAI KIÁLLÍTÁS VAGYUNK, AMELY INKÁBB A SZAKMÁNAK SZÓL...”

célozza meg, ez mindig is így volt, így van ez a mai napig is és ez rendjén is van így. Mi ugyanakkor elsősorban olyan szakmai kiállítás vagyunk, amely inkább a szakmának szól. Hangsúlyozom: természetesen nagyon fontosak a fogyasztók, akiknek az élelmiszert az ágazat előállítja. Az is fontos azonban, amikor a gazdák nálunk találkoznak, összevetik a legújabb eredményeiket, értékelik az újabb fejlesztéseket, rátekinenek arra, hogy a gépeknél vagy az állattenyésztésben milyen új tendenciák vannak. Egy ilyen típusú, elsősorban a gazdáknak szóló rendezvény mondhatni jellegénél fogva is kicsit bensősebb, családiasabb jellegű, de a világért sem mondanám azt, hogy a nagyközönségnek a mi kiállításunkon nincs helye, hiszen nekik, értük termelünk mindent. Nagyon fontos az is, hogy számukra bemutassuk, hogyan is állítjuk elő az élelmiszert. Ma ugyanis például egy óvodás vagy kisiskolás sokszor nem tudja azt sem, hogy hogyan keletkezik a tej, amit az áruházban a szülei flakonban megvásárolnak. A mi kiállításunkon

mondjuk búcsúsokat vagy olyan árusokat, akik nem a szakmához kötődnek, kivéve, ha népművészek vagy népi iparművészek. Egyébként olyanok jöhetnek, akik a termékkel némileg kötődnek a mezőgazdasághoz, kézműves élelmiszert állítanak elő. Nem zsidvásárt akarunk tartani vagy falunapot, bár ezek közül egyiket sem akarom értéktelennek feltüntetni. Nekünk azonban mindig a szakmaiság volt az elsődleges a kiállítás szervezése kapcsán. Ezt a kitaposott ösvényt követjük a mai napig és ha úgy tetszik, ebből az irányból nem engedünk.

– **Rátérve egy kicsit személyesebb témára: gazdacsaládba születve gyermekkorában élte át a téeszésítést. Személy szerint hogy sikerült feldolgoznia, elfogadnia azt, amikor új szelek kezdtek fújni az ágazatban és a nagyüzem lett a minta?**

– Azt hiszem, hogy jó korban, jó helyen születtem. Amikor 1961-ben a szüleim két lovát bevitték a téeszbe és el kellett dugni a löcsös kocsi szétsze-

dett alkatrészeit, a kerekektől fogva az oldalakon keresztül a saroglyáig mindent, a porta teljes területén, a polvas kamrától a padlásig és a tyúkólig mindenhova, ezt én 4-6-8 évesen éltem meg. Valójában nem érintett meg, nem tudtam hova tenni ezeket a dolgokat és ezt később sem érzékeltették velem a szüleim. Ők nem beszéltek ezekről a sérelmekről. Régi parasztemberekben ez benne volt, hogy inkább nem beszéltek ezekről, ahogyan a háborús sérelmekről sem. A gyerekeket óvták a faluban ettől, engem is. Mi nem éltük át közvetlenül ezt a tragédiának mondható változást. Utána pedig, amikor középiskolába és egyetemre kerültem, már a 70-es, 80-as évek voltak és akkor már a faluban is nyíltan lehetett magángazdaság – bár nem akkora, mint az eredeti volt, mert a földeket nem kaptuk vissza –, egyfajta háztáji gazdálkodásra volt lehetőség. Ez pedig működött és a szüleim ebben nagyon benne voltak. Én pedig ezekben az években az akkori idők eredményes mezőgazdaságáról tanultam. Mert igenis ki kell mondani, hogy a 80-as években nagyon eredményes mezőgazdaság volt

Magyarországon. Az más kérdés, hogy ez pénzügyileg hogyan értékelendő. Ez volt az az időszak, amikor elkezdődött az amerikai kukoricatermesztés gyakorlata, behozták az iparszerű termelési rendszert, az IKR és a KITE is szépen fejlődött. A sertésenyésztésben is bejöttek az újdonságok vagy a szarvasmarha ágazatban a Holstein marhák Magyarországra, utóbbi ma is meghatározó fajta a tejtermelésben. Akkoriban pedig valóban csodájára járt a magyar mezőgazdaságnak nemcsak Európa, hanem az egész világ. Ez tehát megint egy olyan „lépcsőfok” volt, amely kapcsán nem tapasztaltam negatív dolgokat. Aztán a rendszerváltás után kárpótoltként a szüleim kaptak kárpótlási jegyeket az elvesztett földek után is, édesapám a négy év hadifogság után is, de ezt a kárpótlást nem egyértelműen dicsértük akkor már, a 90-es évek közepén. Ebben a folyamatban ugyanis olyanok is jutottak kárpótlási jegyekhez, akiknek semmi közük nem volt a régi mezőgazdasághoz. Itt már talán kezdtem átlátni, hogy milyen a magyar mezőgazdaság és hogy hol vagyunk Nyugat-Európától,

Amerikától. Mert – ahogy az elején is mondtam – ekkor kezdtük el járni a világot és bekapcsolódni az állattenyésztési kiállítással is az agrárkiállítások sorába. Talán ide tartozik, hogy az állatok szeretete végigkísérte az életemet, mert már gyerekkoromban, mint minden falusi gyereknek, nekem is voltak nyulaim, galambjaim, később, a 90-es évek elején aztán saját lovaim, marháim lettek otthon. Azt lehet mondani, hogy a főállásom mellett ez a hobbim is, és örülök, hogy ebben a feleségem és a lányaim is támogattak.

– Több szakmai szervezet munkájában is részt vett, hosszú ideig a Magyar Állattenyésztők Szövetsége elnöke is volt, ezzel kapcsolatban mire emlékszik vissza?

– Ez egy több évtizedes folyamat volt, mert 1989-től kezdődött, amikor a Holstein-Fríz Tenyésztők Egyesülete megalakult. Én fiatal, kezdő tenyésztőként az akkori főnököm révén – aki aztán az ország szakmai elitjével is megismerttetett – már ott lehettem ennek az egyesületnek a megalakulá-

sánál. Aztán fokozatosan bekerültem a szervezeti munkába, volt ambícióm, a munkahelyem pedig engedte, hogy országos szinten is csináljam ezt. Onnantól kezdve egyre komolyabb tenyésztési megbízásokat kaptam. Hangsúlyozom, hogy soha nem voltam politikus, hanem mindig a szakmai szervezetekben voltam különböző szintű tisztségviselő. A Magyar Fajtatiszta Sertést Tenyésztők Egyesületének például, a szervezeti ranglétra megmászása után, két cikluson keresztül voltam az elnöke. A Furioso North Star Lótenyésztő Országos Egyesületnek alapító tagja vagyok és több funkciót is betöltöttem a szervezetben. Talán már én vagyok az egyetlen, aki a Holstein-Fríz Tenyésztők Egyesületének 1989-től egyhuzamban a tenyésztő bizottsági tagja vagyok. A Magyar Állattenyésztők Szövetségének pedig – amely összefogja az összes gazdasági haszonállat fajta tenyésztését – nyolc éven keresztül voltam az elnöke. Azt gondolom, hogy szép időkben próbáltunk jelentős történéseket alakítani, próbáltuk a tenyésztők érdekeit védeni. Több politikai kurzuson át voltam ezeknek a tenyésztő szervezeteknek vezetője, de mindig kiálltunk a szakma mellett, én pedig ragaszkodtam ahhoz, hogy ezek a szervezetek szakmai szervezetek maradjanak.

– Akkor most szakmai szempontból kérdezem: hogyan látja a magyar állattenyésztés helyzetét figyelemmel az állatlétszám csökkenésére 1989-től Magyarországon Európai Unióhoz csatlakozásáig, illetve azóta?

– Nem szeretnék évszámokhoz kötni határokat, hiszen egy 30-40 éves folyamatra tekinthetünk vissza. Ez nagyrészt nem politikai okokhoz köthető, hanem a gazdasági helyzet változásához, illetve az életforma, az életszínvonal, a vidék, a város életének változásához. Gyerekkoromban, a 70-es, 80-as években egy-egy faluból a termelőszövetkezetek úgynevezett háztáji agronómusai szervezték a háztáji gazdálkodás működését. Adott a

téesz takarmányt, akik pedig a háztáji gazdaságban felneveltek mondjuk 4-5 hízót, vagy csirkéket, azok az állatokat a téesznek megfelelő elszámolás mellett leadhatták. Ugyanígy le lehetett adni a téesznek zöldséget és gyümölcsöt is a háztáji termésből. Ezeknek megvolt a felvásárlója és magát a felvásárlást a termelőszövetkezetek szervezték. A rendszerváltozás után a téeszek máshogy folytatták, megszűnt ez az összefogás, ez a falusi gazdálkodás-szervezés, így aztán egyre többen abbahagyták a háztáji gazdaságot. Akkoriban hétről-hétre csökkent a leadott hízók száma. Gyerekként még én is le tudtam adni a nyulat vagy a növendék húsgalambot a helyi ÁFÉSZ felvásárlójának, de az uborkát, meggyet, meggyebet is, aztán fokozatosan ezek a lehetőségek is eltűnődezték. Ezzel párhuzamosan a háztáji gazdálkodás visszaszorult, ab-

2022.
május
5-6-7.

„...A 80-AS ÉVEKBEN NAGYON EREDMÉNYES MEZŐGAZDASÁG VOLT MAGYARORSZÁGON.”

bahagyták a gazdák. Ez egyfajta ördögi kör volt, mert ahogy csökkent a háztáji gazdaság, úgy csökkent a felvásárlás szervezetsége is és eljött az az idő, hogy gazdasági értelemben az maradt életben egy-egy faluban, aki olyan terméket tudott előállítani, amit helyben eladott. Ezeket mondjuk ma már falusi kézműves termékeknek. Amelyekhez például otthon, nagyon jó szakértelemmel a háziasszonyok megtermelték az alapanyagot, aztán előállították belőle a különböző befőtteket és egyéb termékeket. Ez az átalakulás tehát folyamatos volt, én nem szabdalnék évszámokkal korszakhatárokat benne.

– Mi van most?

– Nagygazdasági áruterelés ma már csak nagyüzemi gazdaságokban van, a háztáji gazdálkodás pedig eltűnt

a falukból, a vidékről. Vannak olyan falvak, ahol egy tehén sincs, egy-egy hízót pedig már csak saját fogyasztásra hizlalnak. Más kérdés, hogy adott esetben két tehenel manapság nem nagyon lehet mit kezdeni. A

nagyüzemi gazdaságok ugyanakkor egyre hatékonyabbak, világszínvonalon termelnek. Több százas vagy ezer kocás sertéstelepek, több százas vagy ezres tejelő szarvasmarha telepek vannak. Ezek vették át a vidéki háztáji gazdaságok

szerepét a több évtizedes folyamat során. Nem akarok jóslatni, de láthatóan még a földeken is – amelyeket a családok visszaszereztek – egyre nagyobb gazdaságok alakulnak. A régi, eredeti tulajdonosok eladják ezeket vagy sajnos eltávoznak közülünk. Egyre nagyobb birtokok jönnek tehát létre, ami nálunk egyrészt egyfajta történel-

mi hagyomány, másrészt gazdasági evidencia. Ugyanúgy, ahogy a régi nagybirtokokból kialakultak a kisebb gazdaságok, most a visszarendeződés történik és újra a nagybirtokok kialakulásának lehetünk tanúi a gazdasági szükségszerűség miatt. Ezek egyébként nem biztos, hogy elítélendőek, hiszen ők a hatékonyak. Mindig is azok voltak, ezért adódtak a történelemben olyan időszakok, amikor megpróbáltuk visszaállítani őket, aztán bukfencek voltak a gazdálkodásban. Most megint egy újabb korszakot élhetünk, az egyre nagyobb birtokok reneszánszának lehetünk a tanúi. Azt kívánom, hogy a jövőben minél kevesebb gazdasági átszervezés történjen, mert azt a társadalom anyagiakban és lélekben is nagyon megszenvedti.